

Guvohnoma raqami: №362583
ISSN: 3060-4699

MOLIYA, PUL VA KREDIT

№5

Xalqaro va mahalliy darajadagi ilmiy-
ommabop elektron jurnal

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

Digital
Object
Identifier

Academic
Resource
Index
ResearchBib

<https://mpkjjournal.com>

@mpk_journal

Bosh muharrir:

**Ataniyazov Jasurbek
Xamidovich**, Iqtisodiyot fanlari
doktori, TDIU professori

Kotib:

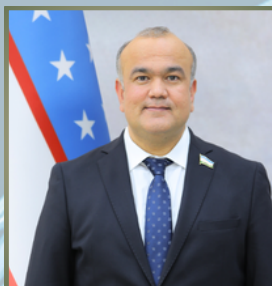
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li,
TDIU katta o'qituvchisi

*O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining (08.05.2025-y., № 370/5) sonli qarori bilan iqtisodiyot fanlari bo'yicha **PhD va DSc** ilmiy darajasiga talabgorlarining dissertatsiya ishlari yuzasidan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxati"ga kiritilgan.*

Guvohnoma raqami: №362583
ISSN: 3060-4699

Tahririyat a'zolari
Editorial board:

Jumayev Nodir Xosiyatovich -
O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi
Qonunchilik palatasi Fan, ta'lim, madaniyat,
sport va yoshlar masalalari qo'mitasi raisi,
iqtisodiyot fanlari doktori, professor

William B. Eimicke - Kolumbiya
universiteti professori, AQSH

Mohammed Obaidullah - Islom
biznesi va moliya tarmog'i guruhi raisi,
PhD, Indoneziya

Kireev Aleksey Pavlovich - XVF yetakchi
iqtisodchisi, iqtisodiyot fanlari doktori,
professor, Rossiya

Satoshi Sugahara - Kwansei Gakuin
universiteti professori, Yaponiya

Nitin Goje - PhD., Toshkent Webster
Universiteti professori

Bog'lanish uchun:
Contacts:

<https://mpkjournal.com>

+998935820303

@mpk_journal

Ilmiy ekspert:
Madaminov In'omjon Ozodovich -
 PhD., Urganch davlat universiteti
 dotsenti

Bosh ilmiy konsultant:
Hoshimov Jahongir Ravshanbek
o'g'li - PhD., TDIU dotsenti

Bosh muharrir o'rinbosari:
Alimardonov Elshod Dilshodovich
 - PhD., TDIU professori

Jurnal veb-sayti menejeri:
Yo'ldoshev Salmonjon Iqboljon
o'g'li - Andijon davlat texnika
 inistituti o'qituvchisi

Muharrir:
Omonov Sardor O'limasovich
 • - PhD., TDIU dotsenti

Muharrir:
Narimonov Sayfullaxon
Sunatillo o'g'li - PhD., TDIU

Ingliz tili bo'yicha muharrir:
Shirinova Shoxsanam Sobir
qizi - PhD., TDIU dotsenti

Rus tili bo'yicha muharrir:
Abduvosidova Gulandom
Abdurashid qizi - PhD., TDIU

Tahririyat kengashi a'zolari:

Tokunaga Masahiro - PhD., Yaponiya Kansai universiteti professori

Debasis Das - PhD., Toshkent Webster Universiteti professori

Bobakulov To'liqin Ibodullayevich - I.f.d., O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Biznes va tadbirkorlik Oliy maktabi professori

Ortiqov Uyg'un Davlatovich - DSc., Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti professori

Komolov Odiljon Sayfiddinovich - I.f.n., Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti professori

Meyliyev Obid Raxmatullayevich - i.f.d., Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti professori

Omonov Akrom Abdinazarovich - i.f.d., Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti professori

<https://mpkjournals.com>

Guvohnoma raqami: №362583

ISSN: 3060-4699

Abduraxmonov Ilyos Xurshidovich - I.f.d., Raqamli iqtisodiyot va agrotexnologiyalar universiteti professori
Mamatov Bahadir Safaraliyevich - I.f.d., Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti professori
Raxmonov Dilshodjon Alijonovich - I.f.d., Toshkent xalqaro universiteti professori
Zoyirov Laziz Subxonovich - I.f.n., Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti professori
Tursunov Jahongir Po'latovich - I.f.d., O'z. Res. Bank-moliya akademiyasi professori
Saidov Rasulbek Baltabayevich - I.f.n., Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti
Meliyev Isroil Ismoilovich - I.f.d., Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti professori
Xamdamov Shavkat Komilovich - PhD., Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti professori
Xamdamov Omonullo Ne'matullayevich - DSc., Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti professori
Sherov Alisher Bakberganovich - DSc., Ma'mun universiteti professori
Shomurodov Ravshan Tursunkulovich - I.f.n., «MEI, Milliy tadqiqot universiteti»
Federal davlat budjeti oliy ta'lim muassasi Toshkent filiali dotsenti
Saidov Doniyor Abdullayevich - I.f.n., Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti
Shadiyeva Dildora Xamidovna - PhD., Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti v.b.
Shomirov Azizbek Abdurashidovich - PhD., Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti
Kenjayev Mehridin G'iyozovich - PhD., Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti
Rahimov Akmal Matyaqubovich - PhD., Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti professori
Yuldasheva Umida Asanaliyevna - PhD., Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti professori
Ulichkina Ludmila Ivanovna - I.f.n., Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti
Chinqulov Qahramon Ravshanovich - PhD., Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti
Abduraimova Nigora Radjabovna - PhD., Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti dotsenti
Ibodullayev Abror Axrorovich - PhD., Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti
Boyev Bekzodjon Jo'raqul o'g'li - PhD., Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti
Abullayev Anvar Farxodovich - PhD., Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti
Ibodullayev Shoxboz To'liqin o'g'li - PhD., O'zmilliybank AJ bosh mutaxassisi
Ibrohimov Yorqinjon To'liqinovich - PhD., "O'zbekiston Respublika valyuta birjasi" AJ bo'lim boshlig'i
Mustafayev Zafarjon Buribayevich - I.f.n., "O'zbeklizing" AJ bosh direktori
Kenjayev Ilhom G'iyozovich - PhD., Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti
Aliqulov Mehmonali Salohiddin o'g'li - PhD., Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti
Suleymanov Ilnur Radikovich - PhD., Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti
Xasanov Farrux Ravshanovich - PhD., Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti
Mirzayev Mirza Abdullayevich - PhD., Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti
Ibodullayeva Ma'rifat To'liqin qizi - PhD., O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi dotsenti v.b.
Rayimnazarov Saloxiddin Davirbek o'g'li - PhD., Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
Axmadaliyeva Nixolaxon Fozil qizi - PhD., Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti katta o'qituvchisi
Shovkatov Nodirjon Ne'matjon o'g'li - PhD., Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti katta o'qituvchisi
Abdumurotov Shohruh Shavkat o'g'li - Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti v.b.
Aktamov Bobirjon Mardon o'g'li - Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti katta o'qituvchisi
Butayev Javlonbek Inatillo o'g'li - Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti katta o'qituvchisi
Sattorov Shohruh Maxmudjon o'g'li - Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti katta o'qituvchisi
Yusufov Asfandiyor Eldor o'g'li - Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti o'qituvchisi

MUNDARIJA:

<i>TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF THE STOCK MARKET AND ITS IMPACT ON THE TRANSFORMATION OF COMMERCIAL BANKS.....</i>	1
<i>Narimonov Sayfullakhon Sunnatillo ugli</i>	
<i>TIJORAT BANKLARINING TRANSFORMATSIYASI JARAYONINI TAKOMILLASHTIRISH.....</i>	6
<i>Ziyadullayev Zuxriddin Ilhom o'g'li</i>	
<i>TIJORAT BANKLARI BIZNES EKOTIZIMLARINI JORIY ETISHNING EKONOMETRIK TAHLILI.....</i>	11
<i>Shoymardonov Orziqul Jo'ra o'g'li</i>	
<i>THE ROLE OF A COUNTRY'S INNOVATIVE POTENTIAL IN ATTRACTING INVESTMENT.....</i>	22
<i>Gapparov Faruk Abdulkakharovich</i>	
<i>SPECIFIC FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF THE GREEN INSURANCE SYSTEM IN UZBEKISTAN.....</i>	27
<i>Yuldashev Obiddin Toshmurzayevich, Mambetqulova Mahliyo Alisher qizi</i>	
<i>REYTING TIZIMI ASOSIDA RAQAMLI FISKAL BOSHQARUVNING YANGI PARADIGMASI: ROSSIYA VA O'ZBEKISTON TAJRIBASI.....</i>	33
<i>Abdullayev Zafarbek Safibullayevich</i>	
<i>INVESTITSIYA MUHITINING JOZIBADORLIGINI OSHIRISH BARQAROR RIVOJLANISHNING ASOSIY OMILI.....</i>	43
<i>Iskandarova Dilorom Xayrullayevna</i>	
<i>KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK FAOLIYATIDA INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....</i>	48
<i>Karimova Komila Daniyarovna</i>	
<i>DAVLAT BUDJETIDAN TASHQARI DAVLAT JAMG'ARMALARINING MOLIYALASHTIRISH MANBALARI.....</i>	55
<i>Ibodullayev Abror Axrorovich, Umirov Sherzod Baxriddinovich, Begjigitov Elmurod Erkinboy o'g'li</i>	
<i>ВОПРОСЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПОЛИТИКИ РЕГИОНОВ.....</i>	59
<i>Абдуллаев Хакимжон Набиевич</i>	
<i>TIJORAT BANKLARI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH BORASIDAGI ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR.....</i>	66
<i>Ibodullayev Shoxboz To'lqin o'g'li</i>	
<i>TIJORAT BANKLARINING KREDIT PORTFELIDAGI MUAMMOLI KREDITLARNI QISQARTIRISH YO'LLARI.</i>	72
<i>Karshiyev Adxam Anvarovich</i>	
<i>QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORINI TARTIBGA SOLISH CHORA-TADBIRLARI VA MEXANIZMLARI.....</i>	77
<i>Madaminov In'omjon Ozodovich, Madaminov Azamat Yusufbayevich</i>	
<i>INNOVATSIYA FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISHNING SAMARALI TIZIMINI SHAKLLANTIRISH.....</i>	83
<i>Mamatov Baxadir Safaraliyevich</i>	

IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH SHAROITIDA DON MAHSULOTLARINI QAYTA ISHLASH KORXONALARIDA ISHLAB CHIQRISH XARAJATLARINING BOSHQARUV HISOBINI TASHKIL ETISH.....	90
<i>Xamidova Suluv Yangiboyevna</i>	
АНАЛИЗ ЗАТРАТ ЖИЗНЕННОГО ЦИКЛА ПРОДУКЦИИ И ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ.....	96
<i>Бекмурзаев Мухриддин Миркабулович</i>	
MECHANISMS FOR INCREASING THE ECONOMIC EFFICIENCY OF TOURISM ENTITIES THROUGH IMPROVING INNOVATIVE METHODS.....	102
<i>Akmaljon Odilov Odilovich</i>	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI TO'LOV TIZIMLARINING KICHIK VA O'RTA BIZNESNI RIVOJLANTIRISHGA TA'SIRI.....	107
<i>Turayeva Dinara Tulkunovna, Zikrillayev Jahongir Sarvar o'g'li</i>	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARIDA IXTISOSLASHUV DARAJASINING ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGIGA TA'SIRI.....	111
<i>Aydaniyazova Baxtigul Abilkasimovna</i>	
O'ZBEKISTONDAGI SOLIQ TUSHUMLARININING DAVLAT IQTISODIYOTIDAGI O'RNI.....	118
<i>Ibodullayev Abror Axrorovich, Hoshimboyev Nodirbek Alisher o'g'li</i>	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN KICHIK BIZNES VA AHOLINING TADBIRKORLIK FAOLIYATINI KREDITLASH.....	122
<i>Nematulloyev Suxrob Sobirovich</i>	
EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA "YASHIL" IQTISODIY SIYOSATNING O'RNI VA AHAMIYATI...	127
<i>Yuldasheva Umida Asanaliyevna, Gulmurodova Marjona Olimjon qizi</i>	
KREATIV SANOATNING TASHKILY VA IQTISODIY MEXANIZMLARINI SAMARALI SHAKLLANTIRISH VA ULARDAN FOYDALANISH YO'LLARI.....	133
<i>Ikramova Kamola Shaxitovna</i>	
IDORALARARO MA'LUMOT ALMASHINUVINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI SOLIQ MAJBURIYATLARI IJROSINI TA'MINLASH.....	137
<i>Lukmanov Kaxramon Abduraxmanovich</i>	
АНАЛИЗ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОГО КАПИТАЛА НА ПРИМЕРЕ ЗАПАДНО-КАЗАХСТАНСКОЙ ОБЛАСТИ...	142
<i>Султанова Замзагуль Хамитовна, Муканов Фархад Максutowич, Мынбаев Еркин Мамаевич</i>	
IJTIMOY HIMOYAGA MUHTOJ AHOLINI QO'LLAB-QUVVATLASH ORQALI KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH YO'LLARI.....	149
<i>Toyirov Shohboz Ziyodullo o'g'li</i>	
ANALYSIS OF STATE BUDGET TAXABLE INCOME.....	155
<i>Samandarova Gulmira Muzaffar qizi</i>	
"GREEN ECONOMY" AS A DRIVER OF SUSTAINABLE ECONOMIC GROWTH IN UZBEKISTAN.....	160
<i>Qaxramonova Umida G'ayratovna</i>	

FOYDA SOLIG'I BO'YICHA SOLIQ IMTIYOZLARINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISH.....	166
<i>Yangiyeva Nargiza Saidqulovna</i>	
SOLIQ MUNOSABATLARI VA IDORALARARO INTEGRATSIYANING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI.....	171
<i>Ashirov Jamolbek Shuxrat o'g'li</i>	
XO'JALIK SUBYEKTLARIDA PUL OQIMLARI TO'G'RISIDAGI HISOBOT ISHONCHLILIGINI BAHOLASH XUSUSIYATLARI.....	177
<i>Sindarov Sherzod Egamberdiyevich, Meliyev Isroil Ismoilovich</i>	
G'AZNACHILIK TIZIMIDA MOLIYAVIY RESURLARNI BOSHQARISHDA XORIJIY ILG'OR TAJRIBALARNI JORIY ETISH ISTIQBOLLARI.....	187
<i>Shodmonkulova Shahlo Olimjon qizi</i>	
IMPROVING LIFE INSURANCE UNDERWRITING PROCESSES.....	192
<i>Yuldashev Nuriddin Toshmurzaevich</i>	
O'ZBEKISTONDA INFLYATSIYA JARAYONLARINI BOSHQARISH VA ISTE'MOL NARXLARI INDEKSINING DINAMIKASI.....	199
<i>Rayimnazarov Saloxiddin Davirbek o'g'li, Xamitillayeva Jasmina Jaxongir qizi</i>	
TIJORAT BANKLARINING HUDUDLARNI KREDITLASH HOLATI TAHLILI.....	204
<i>Bo'ribayev Erkinjon Narbay o'g'li</i>	
INTERNET OF THINGS AND PREDICTIVE PLANNING: SYNERGY OF TECHNOLOGIES FOR SMART SUPPLY CHAINS IN THE OIL AND GAS INDUSTRY.....	208
<i>Zagrebel'skaya Milena Vladimirovna</i>	
MIKROMOLIYALASHNING NAZARIY YONDASHUVLARI VA IQTISODIY-IJTIMOY RIVOJLANISHDAGI AHAMIYATI.....	213
<i>Do'sboyev O'tkir Xidirovich</i>	
YANGI KORXONALAR UCHUN FOYDA SOLIG'IDAGI IMTIYOZLAR: IMKONIYAT VA XAVFLAR.....	217
<i>Turdiqulova Gulmira Obidqul qizi</i>	
ВЛИЯНИЕ ЦИФРОВИЗАЦИИ НА ЗАНЯТОСТЬ И РЫНОК ТРУДА В УЗБЕКИСТАНЕ.....	221
<i>Камалов Шухрат Камалович, Камалова Жамила Мухсиновна, Маликов Шохрух Шокирович, Тенгелова Фарангиз Мажид кизи</i>	
THE ROLE OF SUSTAINABLE PROCUREMENT IN THE PROCESS OF IMPLEMENTING CORPORATE FINANCE STRATEGY IN JOINT-STOCK COMPANIES.....	230
<i>Allayarov Sukhrob Rustamovich, Dagarov Jokhongir Khasan ugli</i>	
CHAKANA BANK XIZMATLARINI RAQAMLASHTIRISH AMALIYOTI VA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	235
<i>Xudayarova Xurshida Abdunazarovna</i>	
TIJORAT BANKLARINING FOND BOZORIDAGI ISHTIROKINING JORIY HOLATI TAHLILI.....	241
<i>Mardonov Shahriyor Xolmirzo o'g'li</i>	
QISHLOQ XO'JALIGINI MOLIYALASHTIRISHDA INNOVATSION VA ILMIY-ISHLAB CHIQUARISH SALOHİYATINING ROLI.....	246
<i>Babadjanov Abdirashid Musayevich</i>	

XUSUSIY INVESTORLAR FAOLIYATINI RAG'BATLANTIRISHDA SOLIQ IMTIYOZLARINING SAMARADORLIGI.....	256
<i>Begmatova Shaxlo Faxriddin qizi</i>	
BANK-MOLIYA TIZIMIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING BANKLAR BARQARORLIGIGA TA'SIRI.....	260
<i>Ernazarov Narmet Saparbayevich</i>	
CHINA'S EXPERIENCE IN FINANCING SPECIAL ECONOMIC ZONES AND ITS APPLICABILITY TO UZBEKISTAN.....	267
<i>Dr. Ma Xinliang, Valikulova Nurijahon Khusniddinovna, Husenov Muhriddin Bahriddinovich</i>	
ФИНАНСОВЫЕ АСПЕКТЫ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ НАСЕЛЕНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	272
<i>Нурмухамедова Барно Исмаиловна</i>	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI IPOTEKA BOZORINING AMALDAGI HOLATI TAHLILI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.....	279
<i>Karimqulov Jasur Imomboyevich, Karimqulov Bunyod Imomboyevich</i>	
MOLIYA BOZORI ISHTIROKCHILARI IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHNING NAZARIY MASALALARI.....	285
<i>Isroilov Bohodir Ibragimovich, Akbarov Mirg'ani Askarovich</i>	
YASHIL SUG'URTA MAHSULOTLARINING BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISHDAGI O'RNI.....	290
<i>Yusufov Asfandiyor Eldor o'g'li</i>	
TO'G'RIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB ETISHDA MAMLAKAT INVESTITSION SALOHİYATINING O'RNI.....	296
<i>Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li</i>	
TIJORAT BANKLARI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH MASALALARI.....	303
<i>Qurbonov Ergash Rustamovich</i>	
INVESTITSIYA FAOLIYATINI AMALGA OSHIRISHDA BANK KREDITLARINING AHAMIYATI.....	310
<i>Boyev Bekzodjon Jo'raqul o'g'li, Shavkatov Behruz Rustam o'g'li</i>	
INNOVATSION MASOFAVIY BANK XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	314
<i>Tursunov Faridun Mustafoyevich, Karimova Aziza Maxomadrizoyevna</i>	
TO'G'RIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB ETISH TENDENSIYALARI.....	319
<i>Navruzov Ikram Abdullayevich</i>	
ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ ФИНАНСОВОЙ СФЕРЫ: КЛЮЧЕВЫЕ ТЕНДЕНЦИИ FINTECH.....	324
<i>Хайдарова Нугинахон Шухратовна</i>	
TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLAR ICHKI AUDITINI TASHKIL ETISH.....	330
<i>Umarov Zafar Absamatovich</i>	
IMTIYOZLI SAVDO TIZIMI MAMLAKAT TASHQI SAVDO MUNOSABATLARINI RIVOJLANTIRISHDAGI MUHIM OMIL.....	336
<i>Jumayev Nodir Xosiyatovich</i>	

ПЕРСПЕКТИВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ОРГАНИЗАЦИИ ФИНАНСОВОГО ЦЕНТРА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН.....	344
<i>Абдуллаев Анварджон Фархадович</i>	
ВОПРОСЫ СОВЕРЩЕНСТВОВАНИЯ ОЦЕНКИ И УЧЕТА ОБОРУДОВАНИЕ К УСТАНОВКЕ.....	352
<i>Розиков Жалил Жалолович</i>	
ISLOMIY QIMMATLI QOG'OZLAR (SUKUK) ORQALI IPOTEKA BOZORINI MOLIYALASHTIRISH ISTIQBOLLARI.....	359
<i>Botirov Azamat Axmedovich</i>	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA DIVIDEND SIYOSATINI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI.....	365
<i>Sherkuziyeva Nasiba Abrorovna</i>	
DAVLAT MULKINI XUSUSIYLASHTIRISH: RUMINIYA TAJRIBASI, O'ZBEKISTONDA QO'LLASH IMKONIYATLARI.....	372
<i>Chinqulov Qahramon Ravshanovich</i>	
NEXUS BETWEEN ESG RATINGS AND FINANCIAL PERFORMANCE.....	381
<i>Yakubov Jakhongir Uktamovich</i>	
O'ZBEKISTONDA BAHOLASH FAOLIYATINI TARTIBGA SOLISH MEXANIZMINI XORIJ TAJRIBASI ASOSIDA RIVOJLANTIRISH.....	393
<i>Aktamov Bobirjon Mardon o'g'li</i>	
РАЗВИТИЕ ИСЛАМСКОЙ БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ: МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ И ОСОБЕННОСТИ ВНЕДРЕНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	399
<i>Иноятова Камола Фуркатовна</i>	
TIJORAT BANKLARI LIKVIDLILIGINI TA'MINLASHDA AKTIV VA PASSIVLARNING AHAMIYATI.....	408
<i>Baxriddinov Sharofiddin</i>	
UMUMTA'LIM MAKTABLARINI MOLIYALASHTIRISHDA TASHABBUSLI BUDJETLASHTIRISHDAN FOYDALANISHNING MUHIM JIHATLARI.....	413
<i>Sharapova Mashhura Azadovna</i>	
BANK DEPOZIT SIYOSATINING RESURLAR JALB QILISHDAGI O'RNI.....	418
<i>Rahimov Akmal Matyaqubovich</i>	
TIJORAT BANKLARI KREDITLASH AMALIYOTIDA INNOVATSION BANK XIZMATLARINING ROLI.....	424
<i>Boymaxmadov Alisher Xoliyor o'g'li</i>	
YALPI DAVLAT QARZI - MOLIYAVIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHNING MUHIM INDIKATORI SIFATIDA.....	430
<i>Ismailova Nasiba Komildjanovna</i>	
FINANCING THE GREEN ECONOMY: INTERNATIONAL EXPERIENCE AND ITS RELEVANCE FOR UZBEKISTAN.....	438
<i>Mekhmonaliev Abbosjon</i>	
TIJORAT BANKLARI KAPITALIDA DAVLAT ULUSHINI KAMAYTIRISH MASALALARI.....	443
<i>Raxmatov Azizjon Jaloliddinovich</i>	

AUDITORLIK TEKSHIRUVINI REJALASHTIRISH BOSQICHLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING NAZARIY VA AMALIY JIHATLARI.....	448
<i>Dagarov Bekzod Muzaffar o'g'li</i>	
TO'LOV AYLANMASINING MOHIYATINI ANIQLASHDA TO'LOV VA TO'LOV OQIMLARINING ROLI.....	454
<i>Sayfiddinov Ilhom Fayziddinovich</i>	
ГОТОВНОСТЬ БАНКОВ УЗБЕКИСТАНА К ВНЕДРЕНИЮ OPEN BANKING: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ЦИФРОВЫХ СТРАТЕГИЙ.....	460
<i>Камалов Шухрат Камалович, Омонов Санжар Ғанишер ўғли, Баходиров Жасурбек Олёрбек ўғли, Маликов Шохрух Шокирович, Тенгелова Фарангиз Мажид кизи</i>	
BUDJET TASHKILOTLARIDA MOLIYAVIY HISOBOTLARNI YURITISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISHDAGI ZAMONAVIY YONDASHUVLAR.....	467
<i>Maxamadaliyeva Mahliyoхon Maxamadmurod qizi</i>	
ПРОБЛЕМЫ УЧЕТА ПО МСФО ОТЧЕТНОСТИ БАНКОВ УЗБЕКИСТАНА.....	474
<i>Тангишов Мансур Расулович</i>	
BIZNES QIYMATINI BAHOLASHDA PUL OQIMLARINI DISKONTLASH USULIDAN FOYDALANISH AMALIYOTI.....	480
<i>Shovkatov Nodirjon Ne'matjon o'g'li</i>	
INVESTITSIYA LOYIHALARIDAGI RISKLARNI BOSHQARISH USULLARI.....	484
<i>Boymurodova Lobar Tursunboy qizi</i>	
ОСНОВНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И РАЗВИТИЕ НОВЫХ СТРАХОВЫХ ПРОДУКТОВ СОЗДАВАЕМЫМ КОММЕРЧЕСКИМИ БАНКАМИ.....	492
<i>Закирходжаева Ширин Акмаловна</i>	
HUDUDLARGA XORIJIY INVESTITSIYALARNI JALB QILISHDAGI MAVJUD MUAMMOLAR.....	501
<i>Saidov Rasul Boltabayevich, Jo'rabekova Xumora Muzaffar qizi</i>	
ELEKTRON PULNING NAZARIY-HUQUQIY ASOSLARI.....	506
<i>Marpatov Mavlonxon Dadashevich</i>	
SUG'URTA KOMPANIYALARINING TO'LOV QOBILIYATINI MUSTAHKAMLASHDA ZAMONAVIY YONDASHUVLARNI AMALIYOTGA JORIY ETISH.....	512
<i>Moyliyev Murod Baxtiyorovich</i>	
IQTISODIYOTNI SOLIQLAR ORQALI TARTIBGA SOLISHDA SOLIQ MA'MURCHILIGI.....	518
<i>Zaripov Xusan Baxodirovich</i>	
QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'I MA'MURIYATCHILIGINING XITOIY TAJRIBASI.....	522
<i>Matkarimov Dilshodbek Ilxomovich</i>	
IQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA OLTINNING AHAMIYATI.....	533
<i>Qodirov Ermat Toshpo'latovich</i>	
РИСКИ СТРАХОВОЙ КОМПАНИИ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ.....	538
<i>Баймуратов Турсунбай Махкамбаевич</i>	

O'ZBEKISTONDA SHAXSIY SUG'URTA MUKOFOTLARI VA TO'LOVLARI DINAMIKASINING STATISTIK VA EKONOMETRIK TAHLILI.....	555
<i>Bazarov Zakir Xonqulovich</i>	
KLASTERLARNING INVESTITSIIYA FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISHDA XORIJIY TAJRIBALARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI.....	564
<i>Qosimova Lola Sultanovna</i>	
SUG'URTADA ESG-STANDARTLARI VA «YASHIL MOLIYA» KONSEPSIYALARI.....	570
<i>Zoyirov Laziz Subxonovich</i>	
ЦИФРОВЫЕ ПЛАТФОРМЫ КАК ФАКТОР ТРАНСФОРМАЦИИ МЕЖДУНАРОДНОЙ ТОРГОВЛИ.....	576
<i>Мухторов Бобурмирзо Баходир угли</i>	
ПРИМЕНЕНИЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ГОСУДАРСТВЕННЫХ ЗАКУПКАХ.....	583
<i>Гулбоев Улугбек Исламович</i>	
ИНВЕСТИЦИОННЫХ РИСКИ: МЕТОДЫ И МЕХАНИЗМЫ СТРАХОВАНИЯ.....	588
<i>Хакимзода Мафтуна Юсуф кизи</i>	
TIJORAT BANKLARI INVESTITSIIYA FAOLIYATINING NAZARIY ASOSLARI.....	596
<i>Jo'rayev O'ktam Panji o'g'li</i>	
MILLIY VA XALQARO SUG'URTA BOZORLARINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.....	600
<i>Sharobiddinov Akramjon Goyibbayevich</i>	
ПРИМЕНЕНИЕ БЛОКЧЕЙН-ТЕХНОЛОГИЙ В ГОСУДАРСТВЕННЫХ ЗАКУПКАХ.....	608
<i>Жураев Абдулло Насрулла ўғли</i>	
ИНТЕГРАЦИЯ УЗБЕКИСТАНА В ГЛОБАЛЬНУЮ ФИНАНСОВУЮ СИСТЕМУ: ВЫЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ.....	615
<i>Сулейманов Ильнур Радикович</i>	
JISMONIY SHAXSLARDAN OLINADIGAN SOLIQLAR BO'YICHA TUSHUMLARNI PROGNOZ QILISH MASALALARI.....	623
<i>Babayev Shavkat Bayramovich</i>	
YASHIL SUG'URTA MAHSULOTLARI.....	630
<i>Kadirov Raxim Karimovich</i>	
ELEKTRON TIJORATNI SOLIQQA TORTISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI.....	636
<i>Daminov Otabek O'tkir o'g'li</i>	
AHOLINING TIBBIY XIZMATLARDAN FOYDALANISH IMKONIYATINI KENGAYTIRISHDA MAJBURIY TIBBIY SUG'URTANING O'RN.....	641
<i>Umurzakova Mo'tabarxon Nodir qizi</i>	
TIJORAT BANKLARIDA XALQARO PUL O'TKAZMALARI XIZMATINI TAKOMILLASHTIRISH.....	648
<i>Umarova Lola Erkinovna</i>	

СТРАХОВАНИЕ ФИНАНСОВЫХ РИСКОВ..... 654

Абдусаматов Рустам Шухратович

OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MEDIA IMIJINI SHAKLLANTIRISHNING MOLIYAVIY TA'MINOTINI
TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI..... 661

Nazarov G'ulom Akmal o'g'li

SOLIQ NAZORATI – BUDJET DAROMADLARI BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING MUHIM OMILI
SIFATIDA..... 667

Abduraxmonov Zohid Akbar o'g'li

QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORINI RIVOJLANTIRISHNING HUQUQIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH
YO'NALISHLARI..... 675

Mirzohidov Mirabbos Mirzohid o'g'li

ОЦЕНКА ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ И РИСКОВ НЕСОСТОЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ В
УСЛОВИЯХ РЫНОЧНОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ..... 681

Таджибаева Кизларгуль Ажиниязовна

OLIY TA'LIM TASHKILOTLARIDA ZAMONAVIY BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH
MASALALARI..... 687

Umarova Hilola O'ktamovna

O'ZBEKISTONDA VALYUTA OPERATSIYALARINI AMALGA OSHIRISH MEXANIZMI..... 695

Taxirov Madjid Xamidovich

O'ZBEKISTONDA VALYUTA OPERATSIYALARINI AMALGA OSHIRISH MEXANIZMI

THE MECHANISM OF CONDUCTING FOREIGN EXCHANGE OPERATIONS IN UZBEKISTAN

**¹Taxirov Madjid
Xamidovich**

¹Ernst & Young xalqaro auditorlik kompaniyasi maslahatchisi

Annotatsiya Annotation

Uzb. - Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasida valyuta operatsiyalarini amalga oshirishning huquqiy asoslari, tartibi va amaliy mexanizmlari tahlil qilinadi. Valyuta bozoridagi islohotlar, milliy valyutaning konvertatsiyasi, to'lov balansini ta'minlash, tashqi savdo faoliyati va investitsiya muhitining yaxshilanishi bilan bog'liq masalalar ko'rib chiqiladi. Shuningdek, valyuta siyosatida Markaziy bank va tijorat banklarining roli, jismoniy va yuridik shaxslarning valyuta ayirboshlash amaliyotlari, shu bilan birga, valyuta nazorati va uni amalga oshirish organlari faoliyati haqida ma'lumot beriladi. Tahlil natijalari asosida valyuta operatsiyalarining samaradorligini oshirish bo'yicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Eng. - This article analyzes the legal foundations, procedures, and practical mechanisms for conducting foreign exchange operations in the Republic of Uzbekistan. It examines reforms in the currency market, the convertibility of the national currency, the balance of payments, improvements in foreign trade activities, and the investment climate. The role of the Central Bank and commercial banks in currency policy, the practices of currency exchange by individuals and legal entities, as well as the activities of currency control authorities, are also discussed. Based on the analysis, proposals and recommendations are developed to improve the efficiency of foreign exchange operations.

Kalit so'zlar: Keywords:

❖ *tijorat banklari orqali amalga oshiriladigan operatsiyalar, milliy valyutaning konvertatsiyasi, valyuta nazorati mexanizmlari, tashqi savdo munosabatlari, investitsiya muhitining rivojlanishi.*

❖ *operations through commercial banks, convertibility of the national currency, currency control mechanisms, development of foreign trade relations, investment climate.*

Kirish.

Global moliyaviy munosabatlar tizimida valyuta operatsiyalari alohida o'rin egallaydi va milliy iqtisodiyotning tashqi dunyo bilan integratsiyalashuvida muhim vosita sifatida namoyon bo'ladi. Ayniqsa, bozor iqtisodiyotiga bosqichma-bosqich o'tayotgan mamlakatlar uchun valyuta operatsiyalarini samarali tashkil etish va boshqarish mexanizmlarini

takomillashtirish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishgan ilk yillardanoq milliy valyuta siyosati va valyuta operatsiyalarining huquqiy-iqtisodiy asoslarini shakllantirishga alohida e'tibor qaratib kelmoqda. Mamlakatda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar, jahon moliya bozorlariga integratsiya jarayonlari, investitsiyaviy muhitni yaxshilash va tashqi

savdo aylanmasini kengaytirish kabi ustuvor yo'nalishlar valyuta operatsiyalarining samarali mexanizmini yaratishni taqozo etmoqda.

Shu nuqtai nazardan, ushbu tadqiqotda O'zbekistonda valyuta operatsiyalarini amalga oshirishning huquqiy asoslari, amaliyotdagi muammolar va ularni bartaraf etish bo'yicha taklif etilayotgan mexanizmlar tahlil qilinadi. Bu orqali milliy valyuta bozorining barqarorligini ta'minlash, to'lov balansini muvozanatlash hamda xalqaro moliyaviy munosabatlarda mamlakat pozitsiyasini mustahkamlash masalalariga aniqlik kiritiladi.

Mavzuga oid adabiyotlar sharhi.

Л.Н. Красавина talqiniga ko'ra, valyuta operatsiyalarining uch turi (spot operatsiyalari, muddatli valyuta operatsiyalari hamda svop operatsiyalari) mavjud bo'lib, muddatli valyuta operatsiyalarining uch shakli, ya'ni forvard operatsiyalari, valyuta opsionlari va valyuta fyucherslari bilan amalga oshiriladigan operatsiyalar.

Л.Н. Красавина tomonidan taklif etilgan ushbu turkumlash amaliy ahamiyatga ega. Buning sababi shundaki, birinchidan, dunyo bo'yicha valyuta operatsiyalarining mutlaq asosiy qismi (85,0-90,0 foiz) tijorat banklari orqali o'tadi va banklar valyuta operatsiyalarining yuqorida qayd etilgan uch turidan foydalanishadi; ikkinchidan, svop operatsiyasi spot va forvard operatsiyalarining uyg'unlashuviga asoslangan bo'lib, valyuta operatsiyalarining mustaqil turi hisoblanadi [1].

М.А. Эскиндаров va E.A.Звоновlarning xulosasiga ko'ra, "tijorat banklarining spot operatsiyalarini rivojlantirish bevosita ikki omilga, ya'ni ochiq valyuta pozitsiyalarining hajmiga va marjaning quyi chegarasiga bog'liq".

М.А. Эскиндаров va E.A.Звонова ushbu xulosasi muhim amaliy ahamiyat kasb etadi. Buning sababi shundaki, birinchidan, spot operatsiyalarining risk darajasi yuqori

bo'lganligi sababli ochiq valyuta pozitsiyalari hajmini oshishiga yo'l qo'yish katta miqdorda zarar ko'rish ehtimolini oshiradi; ikkinchidan, marjani sezilarli darajada katta diapazonda ushlar spot operatsiyalari hajmini qisqarish xavfini yuzaga keltiradi [2].

N.Jumayevning xulosasiga ko'ra, O'zbekiston Respublikasi bank tizimi rivojlanishining zamonaviy bosqichida milliy valyutadagi depozitlar va kreditlarning bozor stavkalarini barqaror emasligi forvard operatsiyalarini rivojlantirishga to'sqinlik qilmoqda. Chunki, baholovchi valyutadagi depozitlarning o'rtacha foiz stavkasi bilan bitim valyutasidagi kreditlarning o'rtacha foiz stavkasi o'rtasidagi farq premiya va diskontning darajasini belgilaydi [3].

Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu maqolani tayyorlashda qator ilmiy tadqiqot metodlaridan foydalanildi. Jumladan, valyuta operatsiyalari sohasidagi tarixiy rivojlanishni tahlil qilish uchun tarixiy-tahliliy usul, turli mamlakatlar tajribasi bilan solishtirish maqsadida muqoyosli tahlil usuli qo'llanildi. Valyuta bozoridagi amaldagi holat va ko'rsatkichlarni chuqur tahlil etish uchun iqtisodiy-tahliliy metoddan, amaldagi qonunchilik bazasi va normativ hujjatlarni o'rganish uchun huquqiy tahlil usulidan foydalanildi. Shuningdek, tahlil natijalarini umumlashtirish va xulosalar chiqarishda sistemalashtirish va umumlashtirish usullari asos bo'lib xizmat qildi.

Tahlil va natijalar muhokamasi.

1-jadval ma'lumotlari tahlili shuni ko'rsatadiki, 2019-2024-yillar mobaynida TIF Milliy bankining valyuta operatsiyalari tarkibida eng katta ulushni spot operatsiyalari egallagan. Jumladan, 2019 va 2021-yillarda valyuta operatsiyalarining 100 foizi spot operatsiyalariga to'g'ri kelgan. Bu holat bankning forvard va svop kabi muddatli instrumentlardan amalda foydalanmaganini ko'rsatadi. 2020-yil hamda 2022-2024 yillar davomida esa forvard va svop

operatsiyalarining ulushi juda kam bo'lib, eng yuqori darajasi 2020-yilda 3,7 foizni tashkil

etgan. 2024-yilda esa bu ko'rsatkich 1,12 foizga teng bo'lgani qayd etilgan.

1-jadval

TIF Milliy banki valyuta operatsiyalarining tarkibi, foizda [4]

Valyuta operatsiyalari turlari	2019-y.	2020-y.	2021-y.	2022-y.	2023-y.	2024-y.
Spot operatsiyalari	100,0	96,3	100,0	98,7	99,4	98,88
Forvard va svop operatsiyalari	0,0	3,7	0,0	1,3	0,6	1,12
Valyuta operatsiyalari - jami	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Forvard va svop operatsiyalarining amalda mavjud emasligi, TIF Milliy bankida valyuta risklarini xedjirlash va ochiq valyuta pozitsiyasini samarali boshqarish imkoniyatlarini cheklashi mumkin.

Shuningdek, bankning valyuta operatsiyalarini diversifikatsiya qilishda va xalqaro moliyaviy instrumentlardan to'liq foydalanishida infratuzilmaviy yoki institutsional to'siqlar mavjudligini ko'rsatadi.

2-jadval

AT "O'zsanoatqurilishbank"da ochiq valyuta pozitsiyasini o'zgarishi [5]

Ko'rsatkichlar	2018-y.	2019-y.	2020-y.	2021-y.	2022-y.	2024-y.
Ochiq valyuta pozitsiyasi miqdori, mlrd. so'm	764,7	216,2	1045,4	277,9	241,9	258,4
Ochiq valyuta pozitsiyasining regulativ kapitalga nisbatan darajasi, foizda	34,1	7,6	16,7	3,6	3,2	3,4

2-jadval tahlilidan ko'rinadiki, AT "O'zsanoatqurilishbank"da 2018 va 2020-yillarda ochiq valyuta pozitsiyasi darajasi ancha yuqori bo'lgan. Jumladan, 2020-yilda ochiq pozitsiya miqdori 1 045,4 mlrd. so'mni tashkil etib, 2019-yilga nisbatan qariyb 5 barobarga oshgan. Bu holat faqat valyuta kurslarining tebranish diapazoni emas, balki bankning valyuta aktivlari va majburiyatlari tuzilishidagi o'zgarishlar, hamda xedjlash

instrumentlarining yetarli darajada qo'llanilmagani bilan ham izohlanishi mumkin. Shuningdek, 2020–2022-yillarda ochiq valyuta pozitsiyasining regulativ kapitalga nisbatan darajasi pasayish tendensiyasiga ega bo'lib, 2022-yilda 3,2 foizni tashkil etgan. Bu bankning valyuta risklarini boshqarishda ehtiyotkor siyosat yuritayotganini ko'rsatadi. 2024-yilda esa ushbu ko'rsatkich biroz oshib, 3,4 foizni tashkil etgan.

3-jadval

AT "Asakabank" valyuta operatsiyalarining daromadliligi va risk darajalari, foizda [6]

Ko'rsatkichlar	2018-y.	2019-y.	2020-y.	2021-y.	2022-y.	2024-y.
Valyuta operatsiyalaridan olingan daromadlarning foizli daromadlar hajmidagi salmog'i	43,3	66,6	57,3	44,1	16,1	19,2
Valyuta operatsiyalaridan ko'rilgan zararlarining foizsiz xarajatlar hajmidagi salmog'i	56,7	24,6	22,3	27,1	57,8	60,8

3-jadvalda keltirilgan ma'lumotlardan yaqqol ko'rinadiki, AT "Asakabank"da 2018–2024 yillar davomida valyuta operatsiyalaridan

olingan daromadlarning foizli daromadlar hajmidagi salmog'i pasayish tendensiyasini namoyon etgan. Agar 2019 yilda bu ko'rsatkich

66,6 foizni tashkil etgan bo'lsa, 2024-yilga kelib 19,2 foizgacha pasaygan. Bu holat valyuta operatsiyalari faolligining susayganidan darak beradi va bankning foizli daromad manbalarida diversifikatsiya yetishmayotganini ko'rsatadi. Shuningdek, AT "Asakabank"da valyuta operatsiyalaridan ko'rilgan zararlarning foizsiz xarajatlar hajmidagi salmog'i 2020-2024-yillarda o'sish tendensiyasiga ega bo'lgan.

Rivojlangan mamlakatlar tajribasi shuni ko'rsatmoqdaki, zamonaviy moliyaviy bozorlarda multivalyuta hisobvaraqlaridan samarali foydalanish bank mijozlariga valyuta operatsiyalarini erkin, tejamkor va xavfsiz amalga oshirish imkoniyatini yaratadi. Mazkur

amaliyot ayniqsa valyutaning to'liq foydalanilmasligi holatlarida uni qayta iqtisodiy aylanmaga kiritish orqali bozorda likvidlikni oshirishga xizmat qiladi. Bu orqali mijozlar o'z hisobvaraqlarida turli valyutalarni saqlash va boshqarish imkoniyatiga ega bo'ladilar, shuningdek, foydalanilmagan valyutalarni hisobvaraqlarga kirim qilish orqali bank tizimidagi likvidlikni oshirish imkoniyati paydo bo'ladi. Valyuta risklarini kamaytirish borasida mijozlar o'z mablag'larini turli valyutalarda saqlash orqali valyuta kurslaridagi o'zgarishlardan himoyalanih hamda SWIFT xizmatlariga ketadigan xarajatlarni kamaytirish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

4-jadval

Xorijiy banklarda multivalyuta hisobvaraqlari va foydalanilmagan chet el valyutasini boshqarish bo'yicha amaliyotlar [7]

Bank nomi (mamlakat)	Qo'llab-quvvatlanadigan valyutalar soni	Asosiy imkoniyatlar	Foydalanilmagan chet el valyutasini boshqarish amaliyoti	Ta'rif
Sony Bank (Yaponiya)	12	Yagona hisobvaraqda turli valyutalarni boshqarish, real vaqtda konvertatsiya	Valyuta qaytarilganda avtomatik ravishda hisobga olinadi va mijoz qayta konvertatsiya qila oladi	Yaponiyada foydalanilmagan chet el valyutasi hisobvaraqda saqlanib, kelgusi operatsiyalarda foydalaniladi.
Revolut (Britaniya/EI)	30+	Jahon bo'ylab to'lov, kartaga bog'langan multivalyuta hisobi, dinamik kurslar	Mijoz kurslardan kelib chiqqan holda qayta konvertatsiya yoki saqlash imkoniga ega	Innovatsion fintex yechim sifatida kurs farqidan daromad olish imkonini beradi.
Krungsri Bank (Tailand)	14	Mijozlarga alohida shartnomasiz bir necha valyutada operatsiya olib borish imkoniyati	Qaytarilgan chet el valyutasi avtomatik ravishda multivalyuta hisobvarag'iga tushadi	Tailandda eksportyor va importyorlar orasida keng qo'llaniladi.
Fifth Third Bank (AQSh)	70+	Korporativ va chakana mijozlar uchun keng qamrovli multivalyuta xizmatlar	Chet el valyutasini qaytarishda hisobvaraqda saqlash va keyingi operatsiyalarga yo'naltirish	Amerikada asosan eksport operatsiyalari uchun keng foydalaniladi.
HSBC (Xalqaro)	50+	Bitta hisobvaraqlar orqali ko'plab valyutada aktivlar va to'lovlar boshqariladi	Chet el valyutasi hisobda saqlanadi yoki mijoz xohishiga ko'ra konvertatsiya qilinadi	Xalqaro korporativ mijozlar uchun mo'ljallangan, yuqori likvidlikni ta'minlaydi.
CitiBank Global Wallet	10+	"Global Wallet" xizmati orqali avtomatik valyutalarni tanlash va to'lov qilish	Foydalanilmagan valyuta avtomatik ravishda saqlanib, keyinchalik to'lovda qo'llaniladi	Valyuta kursini kuzatish va avtomatik tanlash imkoniyati mavjud.

4-jadval ma'lumotlaridan ko'rinishicha, xorijiy banklarda multivalyuta hisobvaraqlari va foydalanilmagan chet el valyutasini boshqarish amaliyoti raqamli moliya

texnologiyalari va mijozlar foydasiga yo'naltirilgan innovatsion yondashuvlar bilan tavsiflanadi. Jumladan, Sony Bank (Yaponiya), Revolut (EI/Britaniya), HSBC, Citibank kabi

yetakchi moliyaviy institutlar tomonidan taklif etilayotgan multivalyuta hisobvaraqlar tuzilmasi mijozlarga bir hisobda bir nechta valyutada operatsiya yuritish, qaytarilgan yoki foydalanilmagan valyutadan qayta foydalanish imkonini yaratib, valyuta kurslaridagi o'zgarishlardan kelib chiqadigan xatarlarni kamaytirishga xizmat qilmoqda.

Bunday amaliyotlarda foydalanilmagan chet el valyutasi avtomatik tarzda multivalyuta hisobvarag'iga kirim qilinadi va mijoz tomonidan keyingi operatsiyalarda qayta foydalanish yoki konvertatsiya qilish imkonini mavjud. Bu esa, xalqaro moliya amaliyotida valyuta likvidligini oshirish, operatsion xarajatlarni kamaytirish va risklarni xedjirlash nuqtai nazaridan muhim ahamiyat kasb etadi. Masalan, Revolut platformasida avtomatik valyuta tanlovi va real vaqtdagi kurslar bo'yicha konvertatsiya imkoniyatlari foydalanuvchi uchun samaradorlikni ta'minlasa, "Citibank"ning "Global Wallet" xizmatlarida geolokatsiya asosida avtomatik valyuta tanlash mexanizmi qo'llaniladi.

Xulosa va takliflar.

O'zbekistonda valyuta operatsiyalarini amalga oshirish mexanizmi so'nggi yillarda tubdan isloh qilinib, bozor iqtisodiyoti talablariga mos ravishda shakllantirilmoqda. Bu jarayonda iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, valyuta mablag'laridan samarali foydalanish, milliy valyuta – so'mning ichki va tashqi qiymatini saqlab qolish hamda xalqaro moliyaviy munosabatlarda faol ishtirok etish kabi ustuvor maqsadlar ko'zda tutilgan.

Bir tomondan, valyuta siyosatining liberallasuvi, ya'ni valyuta kursining bozor mexanizmi asosida shakllanishi, tashqi savdoda raqobatbardoshlikni oshirish va kapital harakatlarini erkinlashtirish imkonini berdi. Boshqa tomondan esa, valyuta operatsiyalarini qonuniy asosda nazorat qilish orqali moliyaviy xavfsizlikni ta'minlash, noqonuniy pul oqimlarining oldini olish va pul-qarzi munosabatlarini sog'lomlashtirishga yo'naltirilgan mexanizm joriy etildi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Красавина Л.Н. *Международные валютно-кредитные отношения*. – М. Юрайт, 2016. – 543 с.
2. Эскиндаров М.А., Звонова Е.А. *Международные валютные отношения. Учебник*. – М.: КНОРУС, 2018. – С. 360.
3. Jumayev N.X. *O'zbekistonda valyuta munosabatlarini tartibga solish metodologiyasini takomillashtirish. I.f.d. ilm. dar. ol. uch. taqd. et. diss. avtoref.* – Toshkent, 2008. – B. 24.
4. O'zbekiston Respublikasi Tashqi iqtisodiy faoliyat milliy bankining rasmiy veb sayti ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tayyorlandi (<https://nbu.uz/>)
5. O'zsanoatqurilishbankining rasmiy veb sayti ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tayyorlandi (<https://sqb.uz/>)
6. Asakabankning rasmiy veb sayti ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tayyorlandi (<https://www.asakabank.uz/>)
7. Sony Bank (https://moneykit.net/en/blog/article/2021_024.html)

2025. №5

© Materiallar ko'chirib bosilganda yoki e'lon etilganda "Moliya, pul va kredit" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar mas'ul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi. Shuningdek, ushbu jurnal saytiga kiritilgan ismlar va elektron pochta manzillari faqat ushbu jurnalning ko'rsatilgan maqsadlari uchun ishlatiladi va boshqa maqsadlarda yoki boshqa tomonlarga taqdim etilmaydi.

MPK (Moliya, pul va kredit) ilmiy-ommabop jurnali iqtisodiyot va moliya sohasida ilmiy izlanish olib boruvchi tadqiqotchilar, olimlar, professor-o'qituvchilar hamda soha mutaxassislari uchun mo'ljallangan bo'lib, iqtisodiyot tarmoqlariga oid tendensiyalar, mavjud muammolar va ularni bartaraf etishga bag'ishlangan hamda soha taraqqiyotiga xizmat qiluvchi ilmiy tahlil va takliflardan iborat maqolalar e'lon qilinadi. Jurnal ijtimoiy-iqtisodiy, ilmiy-ommabop nashr hisoblanib, A4 formatda yiliga 6 (olti) marta o'zbek (kirill yoki lotin alifbosida), rus va ingliz tillarida mamlakatimiz va xorijiy tadqiqotchilarga ilmiy izlanishlarni olib borish uchun mo'ljallangan davriy elektron nashr sifatida e'lon etiladi.

Jurnalda maqolalarni e'lon etish uchun maqolalarni elektron shaklda, maqolani MS Word (.docx) formatida muallifning shaxsiy elektron pochtasidan info@eyib.uz manziliga yoki bo'lmasa telegram orqali

@mpk_journal manziliga yuborish mumkin.

Tel: +99893 5820303

"Moliya, pul va kredit" jurnali 2024-yilning 20-avgust sanasida O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669617** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan. **Guvohnoma raqami: 362583**

+998 93 582 03 03

<https://mpkjournal.com>

@mpk_journal